

ملئزده يالگىز كيوم ميوزالرنده اويون كيجلارنده نقليدايدير ايسهك، ادبياتمىزده استقبالمىزده عاقبتى فنا اولور.

ديگر ملئلرئك تارىخلارنده كلوب كچمش خطالرى تكرار ايتمئك، مدنى ملئزده بولنور حاللرئك هر بيرينه نقليد ايتمئك لازم اولماسه كرئك.

شكر ايدمئك، بزم وجودمز، قلمبزم، دماغمز ده ازياده صاغدر. كوزمىز پردهدن، فكرمىز عقلمىز قبوددن آزاد ايدمئك بيلور ايسهك، مدنيت بوللارنده پاك ايكن صاغ ايكن حركت ايدمئك بيلورمز. شو حقيقتى تارىخئك شهادتيل ائبات ايدمئم.

= ۵ =

مدنيت دنياسى ترقى ايتمش ايكن، اسلاميت عالمى نيچون ايندى؟

مدنيت دنياسيله اسلاميت عالمى آراسنده شو كون غايت بيوك تفاوت واردر. برى، بوزندن صوئك هيچ بر وقت ايننه مك عزميله، رياست، سياست، حاكيمت كرسيلارنده متمكن اولمش؛ بر يوزنده وار همه خزينه لره استيلا ايدوب بوتون قوتى يالگىز اوزينئك الله آلمش. ديگرى اسير كى حيات سياسيه دن تماميله محروم قالمش؛ اوز اشارينى اوز باشينه اداره ايتمكدن عاجز اولمش؛ اوز خانهنسندم اوز ملكنده اوز اختياريله تصرف حقوqlرنندن منع قيلنمش؛ محجور كى هر يرده ديگرئك تحت اداره سنده قالمش.

كون كى معلوم شو دهشتلى تفاوتئك، البته، بر سببى واردر. اسباب فرعيلى هر نه قدر متعدد اولا بيلور ايسهده، اصل سبب هر حالده البته بردر؛ لكن او سببى آچيق صورنده كوسترملك كوچدر، غايت آغيردر. عموميتله، تارىخى واقعه لرئك اجتماعى حاللرئك حقيقى سببلرينى طوغرى تعيين ايتمئك مشكدر. مدنيت دنياسى اجتياد ايندى، علوم معارف قوتيله طبيعتى ده بوتون ملئلرى ده اوز ينلئسغين ايندى. اسلاميت عالمى ايسه، او ائنادم عطا تده غفلتده قالىدى.

بيوك رهفورماتور مارتن لوتھرڭ او تاريخي كونلرى — دولت عثمانيه سلطانلرينڭ اڭ بيوگى سلطان سليمان قانونى كونلرينه مصادف ايدى. يعنى او وقت نصرانيت دولتلرى اسلاميت دولتنه نسبتله ضعيف ايدى. لىكن مارتن لوتھر كىي بيوك مجددك بركهسيله نصرانيت عالمى ترقيات بولنه بوز طوتدى؛ اما ابن كمال (ابو السعود) كىي كلاميون شيخ الاسلامك بركهسيله اسلاميت عالمى ترقى اينشلىرىنه ايندرلدى. يعنى: عقلك آزادلىقى بركهسنده مدنيت دنىاسى ترقى ايندى؛ عقلك طوتقونلخى شوملقنده اسلاميت عالمى ايندى.

(۱۰) كله جكده اولاجق شو دهشتلى حقيقت تاريخه دن نبوت لسانيله گويا انذار ايتمك بويله اولسه كرك، فيلسوف اسلام صوقور ابوالعلا حضرتلرى "اللزوميات" ده

Martin Luther
 ⑨
 Krauni
 Keindes ed ja...
 Ibn Kemal
 ⑩
 al-caldy - ⑪

رقوا ورفدنا فاعتلوا في هوبنا
 وتلك المراقى غير هدى المزاق

ديمش.

(۱۱) يعنى: ترقى ايتديلىر، اما بزاويودق. بزم اينو سايهسنده بيوديلر. او ترقيات بوللرى شو غفلت ياتاقلرينه البته باشقه ايدى.

(۱۲) عقل طوتقون اولوب تفكردن محاكمه دن محروم قيلنور ايسه، فعاليت عصبلرينده سكتنه عارض اولوب انسان عطالت بلبهسنه مبتلا اولور ايسه، او وقت اڭ ضعيف سبب بيله انسان اوزرينه دهشتلى تاثيرينى اجرا ايتيبيلور.

(۱۳) بوڭا كوره اولسه كرك، درويشلر طرفندن نشر قيلنور سقيم نكيه فكرلرى، دنيا حياتنه دائماً لعنت اوقور منبر وعظارى، راحتى سعادتى بوقلقد آرار زاهد نظرلرى، هر شى ده شيطان اثرينى كورر صوفى فلسفه لرى — اهل اسلامك طوتقونلقد معذب عقللرينه قلبلرينه تاثير ايده بيلدى.

(۱۴) بوڭا كوره، عالم اسلام هم عقلا هم بدنأ عطالت ده قالدى. بوڭا كوره مدنيت دنىاسى ترقى ايتمش ايكن، اسلاميت عالمى ايندى. بوڭا كوره مدنيت

⑪
 ⑫
 ⑬

دنیاسیله اسلامیت عالمی آراسنده بیوک تفاوت رجوده کادی. بوکا کوره، بری ریاست شرفنه بندی، دیگری اسارت ذلتنه ایندی.

شو مسئله ده بنم نظرم شودر. اسلامیتک سیاسی هم ادبی تاریخلرینی مطالعه برکسیله شو نظر بنم نلبمه تلقین قیلنمش ایندی. شو کونگی احوالک سیبلرندن چاره لرندن بحث اینتمش ادیبلرک اثرلرینی ده مطالعه برکسیله بنم او نظرم تا کید قیلندی.

کوکلومده فوتلنمش شو اعتقادک سوفیل، طوعاً یا کرهأ بن حرکت ایدر اولدم. نه یازمش ایسه، نه سویلشم ایسه، همدسی شو اعتقادک ارشادیل، ایندی. هر بر سوزم دن، هر بر سطرمدن یالکیز بر مقصودم وار ایندی: عقلی، فکری اسارتدن آزاد اینتمک؛ مذاهب طرفندن کویترلنمش حدودلری هدم اینتمک؛ مذاهب طرفندن باغلانمش قیودلری تمامله قیرمق؛ اختیارمزی، اراده مزی ضعیفله کدن چیقارمق. یعنی عقلمه حریت، اراده مزه قوت و بریمک.

بنم مقصدم یالکیز شو ایندی. زیرا بوتون عالم اسلامینی استیلا اینتمش احوالک ال بیوک سبی — عقلک محبوسلگی، اسیرلگی هم ده اختیارک ضعیفلگی ایندی.

اسلامیتک حقلغنه، عالیلگنه، قدسیتنه، سماویلگنه علی الیقین ایمان ایدرم. بوکا کوره، اوفاق مذهبلرک طار دائره لرندن اسلامیت کبی مقدس بر دینک تعلیملری هیچ بر صورتله محدود اولماز. اویله طار دائره لرده محدود اولمق اسلامیت حقنده البته بیوک تصوردر. شو جیتلرده مذاهب حدودلرینی بن البته انکار ایدرم.

اسلامیت فاشنده عقل محدود دگل ایندی، مطلق ایندی ال بیوک حجت الیه اولمق اوزره معتبر ایندی. اسلام حکومتلری نظرندده عقلک فکرک حریتی حقوق ابتدائیه دن حقوق طبعیه دن ایندی. مذهب لرندن برینی التزام طارغی ده سلف عصرنده بوق ایندی. عقلی بر اتمق، عقلک نفوذینی چیکلتمک، علوم و معارفه دشمن کوزیله باقمق، اربابنه لعنت اوفلری آتمق، حریت یوزینه کفر لککسی

ک
✓
(16)

مستند
Akil
Seyah

(18)

(19)

Carullah
Akil esirlikten
kurtulmak için
sevkiyatını düşünüyorum
Mesajlar
konular
aldırım

Mesajlar
konular
aldırım

باقمق كىمى جنون هم وحشت بليهلر كلاميون ار باينه — قاتوليك دنياسنده
يدى عصر دوام ايتمش مدهش عذاب محكمه لرندن، انكيزيسون محكمه لرندن
ميراث اولمق يوليله سرايت قيلمش اولسه كرك. يوقسه، اويله جنون اويله
وحشت اسلاميت روحيله هيچ بير صورتله فرار يولاماز.

كلاميونك جدلياتله زهرلنمش فانلرينه، الزام ايتمك يوز يرتمق خاطر
فرمق هواسيله قاربارش يوركارينه عذاب محكمه لر ينگ وحشتلر آسانلقله سرايت
ايتدى. كلاميون دين ناميله او وحشتلر اسلاميت عالمنده قبول ايتدرديلر.
دين ناميله تلقين قيلمش او بليهلر دماغلره قيلمه تامورلريني صادى. بوگنا
كوره، اهل اسلامك عقلى، ارادهسى، بلكه همه قوهسى طوتقون قالدى. شو
طوتقونلوق همه فتنه لرك همه بليهلر ك اڭ اصل سببى ايدى.

طوتقونلقدن قوتولمق — سلامتك يوللار ينه سلوكك يالگىز بر چاره سيدر.
عقل، اراده نجات بولمامش ايكن، ديگر چاره لرك همه سى فائده سز، نتیجه سز قالور.
بوگنا كوره، بن عقل ده، فكرده فهمده حریت مسلكنه سلوك ايتدم، مذهب
تابعلرى طرفندن التزام صورتيله اعتبار قيلنوز حدودلرى انكار ايدر اولدم،
بايتاق مسئله لرده مذهب ار باينه جسارته مخالفت ايتدم. اولگى بيوكلرى تخطئه
دعواسيله دگل ايدى، بلكه عقلك فكرك حریتى، اسلاميتك اتساعى علويتى
حقنده اعتقادى كوسترماك ملاحظه سيله ايدى.

بن شو مسلكنى التزام ايتدم. طوتقونلقدن نجاتمرك بر مقدمه سى كىمى
ايدى. همده بزم شو كونگى حاجتلر موزه اڭ موافق بر مسلك ايدى. كله چك
اعتباريله ضررى البته يوق، فائده لرى البته بولنه چق ايدى.

بنم قوه شعر بهمله انشا قيلنه بيره چك ادبيات، بنم دماغم فونيله خلق قيلنه
بيره چك افكار، بنم كوگنم دن چيقه بيره چك حسيات البته اوفاق اولاجق ايكن،
بن رومان كىم اثرلر يازمقدن صاقلاندم. اوفاق فكرلرى، دون حسياتى او قوچيلر ك
كوگنلرينه تلقين ايتمك، پاك قلملرى زهر له مك، بنم نظر مده، مفيد دگل ايدى.
انسازك عقلنه، اراده سنه، افكار ينه مذاهب طرفندن قويولوش قيودى

kelimelerin
sustuyor.

Bu cümlelerin
bir kısmı meslek
kelimeleridir
P
etkinlik
kelimeleridir
meslek
kelimeleridir

20

21

22

23

24

25

فرمق، حدودى عدم ايتمك قىدىلە، بن بايتاق مەسئەلەرى روسىيە مەسئەلەلىرىنى
 عرض ايتىم. قىدىم البتە خىر ايدى. مقصد حاصل اولاجق ايسە، بىر كەسى دە
 فائىدەلىرى دە البتە بىوك اولاجق ايدى. او مەسئەلەلەردە ھىچ بىرى آز چوق
 اھمىيەت خالى دىگەل ايدى. بىز مەجتماعى خاللارمىز چىتىلە دە، اسلامىت تەلىملىرىنى
 علويت و بىرە بىلەك چىتىلە دە مەسئەلەلەردە ھەر بىر نەدە البتە اھمىيت وار ايدى. ضررلىرى
 بولنماق چىتىلە او مەسئەلەلەردە ھەر بىرى "مەھبەت" ھەكايەلەردىن عشق رومانلاردىن،
 عوموما ئەر و نىزىم قەلىمە تاليف قىلىنور اثرلاردىن ھەر حال دە البتە گوزل ايدى.
 مەسئەلەلەردە كىملىرىنى كەلەجەك قىلە دە، انشاء الله بىان ايدىم. شو فصلەك
 نچايە سەندە شو كوئىكى ادبىياتمىزە نظرمى اجمال ايدەيم.

26

ادبىياتمىزە لسانى، بىنم نظرم دە، او قىدر درست دىگىلەر. صرف خطالىرى دە،
 نحو خطالىرى دە بلاغت خطالىرى دە، ادبىياتمىزە كىرتىلە بولنور. شو كوئىكى قىلمىزەك
 مسالەلەردىن ناشى گناھلىرى لسانمىز دە بوغار ايسە، بابالارمىز البتە ترقى ايتىمىش
 لسانمىز نەدىن ايدىر، بىر تاموردىن طارالمىش تورىك بوئاقلرى ھىچ بىر وقت بىرەك
 بىمىشلىرىنى و بىرە مەزلىر، كىتەكچە آرا بىر افلاشور.

27

to
spoil
branches

ادبىياتمىزەك شو كوئىكى مەسلىكى دە بىز مە حاجتلىرىمىزە بىنم نظرم دە او قىدر موافق
 دىگىلەر. "مەھبەت" ھەكايەلىرى، عشق رومانلىرى، باشقە مەلت رومانلىرىنىڭ تەرجىمەلىرى،
 عومومىتەلە جەدىتەلەن اوزاق سفاھتە دىنباستە قەرىب ئەر و نىزىم قەلىمەلە يازالمىش اثرلەردە
 ھىچ بىرى بىز مە حاجتلىرىمىزە موافق دىگىلەر.

28

مەدنىتە دىنباستە ھەر شى واردر. بىز، ھەر جەتەلەن ضەيف ايكەن، ھەمە
 حاجتلىرىمىزدىن مۇرۇم ايكەن، مەدنىتە دىنباستەك يالگىز اويونلارنى سفاھتە تەقلید
 ايدىر ايسەك، مەدنىتە دىنباستە - آچى تەجرىبە "لسانئەلە سوپەلە نوب طورر
 دەشتىلە غەبىرلەرە نولاق و بىرەمىز ايسەك، كىتەكچە آرتوب كىدر جىنايتلەردە سفاھتەلەردە
 سفاھتەلەردە خستەلەكەلەردە سىبىلەردىن كوز بومار ايسەك، استەقبالىمىز بىزى مەنۇن ايتىمىز.
 ادبىياتمىزى جىنى اثرلەرە حصر ايتەك، مەدنىتە دىنباستەلەن يالگىز علوم
 مەعارف صنائع كىبى ھەمە حاجتلىرىمىزى بونون قونمىزە اقتباس ايتەك، اويونلارنى

29

30

Caravan

رومانلری مونت صورتده گنه ایسه ده بر طرفه براقوب بالارمزی تجارت زراعت
عملر وحیل نریبه فیلاطورمق شو کونگی احوالمرک اقتضاسنه کوره لازم اولسه کرک.
۱۱ نجاتمرک چارهسی، ترفیانهمرک یولی، بنم نظرمده، یالکیز شودر.

— ۶ —

بنم قلمله نشر قیلنمش مسئله لر:

بن عالم اسلامیتده ظاهر اولمش مذهبلرک هر برینی مقلدلرک هر
برندن البته زیاده احترام ایدرم. یقینی ایمانم اقتضاسیله اسلامیتی ده مذهبلرک
هر برندن البته اوستون اعتقاد ایدرم. مذهبلرک برنده یا همه سنده اسلامیت
محصور فالدی دیمک مذهبلری مجتهدلری احترام اولماز، اما اسلامیتی، نسخ
ایتمک درجه سنده، قنقیص اولور.

عقل، بنم نظرمده، اک بیوک بر حجت الهیهدر، مطلقدر، حدودک هیچ
بریل، محدود دگلدر. اسلامیتک هر مذهبدر اوستونلگی، عقلک اک بیوک
جهلگی نا ابد باقیدر.

بوکا کوره، بن قران کریمک آیت کریمه لرینه، شارع کریمک سنتلرینه
فقیلرک مذهبلرینی، کلامیونک جدلرینی، صوفیلرک خیالرینی، فلسفیلرک
قیاسلرینی، سیاسیلرک هوالرینی، اجتماعیلرک نظرلرینی هیچ بر صورته تقدیم
ایدنم. شو مذکور شیلرک هیچ بری قران کریمک آیت کریمه لرینه، شارع
کریمک سنت نبویه لرینه هیچ بر وقت حاکم اولماز.

بنم هر بر فکرک مرکزی، هر بر سوزمک اساسی اشته شودر. بویله
متین بر مرکزده قرار ایندکدن صوفا، بن البته هر بر فکرمی حریتله عرض
ایدنم بیلورم. فکرده بیوک بر اهمیت کورر ایسه م، دینم فرمانیل، او فکرمی
الته نشر ایدرم.

شو کونه قدر بنم قلمله نشر قیلنمش مسئله لرک هر بری شو طریقله
نشر قیلنمش ایدی.

بوراده اومسئل لرک آراده اک مپلرینی رقم صرهمیله بیان ایدنم.